

Nr 172.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 132 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 11 mars 1949, föreslagit riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats

a) vidtaga ändringar i de i statens allmänna avlöningsreglemente meddelade bestämmelserna rörande semesterersättning, sjöstillägg och begravningshjälp;

b) vidtaga ändringar i de i avlöningsreglementet för folkskolan meddelade bestämmelserna rörande begravningshjälp;

c) meddela beslut eller bestämmelser rörande förande över stat av pensionsberättigande statlig tjänst, vilken förenas med ordinarie, medelst förordnande tills vidare tillsatt och ej pensionsberättigande statlig tjänst,

vikariatslöneförordnande å rektorsbefattning vid högre kommunal skola samt

beredskapsersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

d) förordna angående omreglering i vissa fall av avlöning till tjänsteman å indragnings- eller disponibilitetsstat;

dels ock besluta, att det högsta antal revir vid domänverket, som må hänföras till lönegrupp III, skall utgöra 12.

Vidare ha i propositionen behandlats vissa allmänna spørsmål rörande partiellt arbetsföras anställning i statlig tjänst m. m.

Partiellt arbetsföras anställning i statlig tjänst m. m.

De olika spørsmål, som sammanhånga med de partiellt arbetsföras anställande i produktionslivet, ha blivit föremål för utredning genom en för ändamålet tillsatt kommitté, *kommittén för partiellt arbetsföra*. Kommittén framhåller i sitt betänkande med förslag angående partiellt arbetsföras anställning i allmän tjänst (SOU 1948: 11), att lösningen av frågan om de partiellt arbetsföras anställning i allmän tjänst till väsentlig del är beroende av möjligheten att åstadkomma en större beredvillighet hos stat och kommun

än för närvarande att anställa handikappade, samt utvecklar närmare de synpunkter, som enligt dess mening böra vara vägledande för myndigheterna vid prövningen av hithörande frågor. Vidare framlägger kommittén olika förslag till direkta åtgärder från det allmännas sida i ifrågavarande syfte och understryker därvid, att avvikelse från de normala arbetsbetingelserna, exempelvis i fråga om arbetsersättning och allmänna anställningsvillkor, bliva nödvändiga som ett komplement till arbetsanställningen, då en sådan fullständig anpassning mellan arbetsuppgifternas krav och individens arbetsförmåga, att arbetshindrets betydelse eliminerades, icke alltid kan förverkligas i praktiken. De förslag, som kommittén framlägger i fråga om kommunal tjänst, ha erhållit formen av rekommendationer.

Kommittébetänkandet har framlagts efter det överläggningar förekommit mellan representanter för kommittén och 1944 års deltidstjänstutredning, representanter för 1945 års lönekommitté, statens organisationsnämnd, tjänstemännens centralorganisation, de kollektivavtalslutande parterna i fråga om i statens tjänst anställda arbetare, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet och svenska landskommunernas förbund samt svenska kommunalarbetarförbundet.

Beträffande de yttranden, som avgivits av ett flertal myndigheter och organisationer, torde få hänvisas till propositionen.

Departementschefen förordar i enlighet med kommitténs förslag, att de statliga myndigheterna erhålla anvisningar, som kunna tjäna som vägledning vid utformningen av deras personalpolitik i fråga om anställande av partiellt arbetsföra. För myndigheterna synes sålunda böra framhållas betydelsen av att staten beträffande de partiellt arbetsförs inlemmande i arbetslivet föregår med gott exempel samt givas uttryck åt av departementschefen i propositionen närmare angivna synpunkter på det nationalekonomiska och moraliska värdet av att den partiella arbetskraften bättre och mera beredvilligt tillvaratages. Vidare synes i möjligaste mån böra klarläggas, vilken anställningsform som vederbörande myndighet äger tillämpa för skilda slag av partiellt arbetsföra. I behov av ett klarläggande är också spörsmålet, huruvida den omständigheten, att ett antal ordinarie och extra ordinarie tjänster uppförts på personalförteckning, skall anses medföra att dessa tjänster under alla förhållanden skola tillsättas, i så fall med personer vilka med avseende å hälsotillståndet anses kunna ifrågakomma till dylik anställning, eller om i vissa fall pensionsberättigande tjänst kan hållas vakant och partiellt arbetsför i stället anställas med användande av lämplig anställningsform. Frågan om den närmare utformningen av anvisningarna i ämnet föreslås av departementschefen senare få anmälas för Kungl. Maj:t.

Gentemot kommitténs förslag att partiellt arbetsför skall tillerkännas företrädesrätt till anställning framför lika kvalificerad medsökande, vilken ej tillhör kategorien partiellt arbetsföra, uttalar departementschefen, att det endast i få fall torde förekomma, att två sökande äro lika kvalificerade och att frågan om företrädesrätt därför torde vara av underordnad praktisk be-

tydelse. Grundlagsstadgandet om tjänstetillsättning efter förtjänst och skicklighet tilldelar icke de partiellt arbetsföra någon särställning. Det synes departementschefen vara tillfyllest med ett konstaterande härav.

I anslutning till vad kommittén föreslagit förordas att arbetsmarknadsstyrelsen bemyndigas att genom hänvändelser till olika myndigheter söka verka för tillvaratagande av de partiellt arbetsföras arbetskraft.

Kommitténs förslag att handläggningen av frågor rörande partiellt arbetsföra hos de särskilda myndigheterna koncentreras till så få tjänstemän som möjligt finner departementschefen praktiskt och ägnat att främja en ändamålsenlig behandling av de föreliggande frågorna. Det anses emellertid icke erforderligt att någon för verken bindande föreskrift i ämnet meddelas.

Även om anvisningar utfärdas till ledning för myndigheternas prövning av frågan om anställande av partiellt arbetsföra, komma enligt departementschefen med säkerhet åtskilliga spörsmål att återstå, vilka få lösas i samband med den praktiska tillämpningen. Det kan också förutses, att fall uppkomma, i vilka tvekan föreligger huruvida de äro att hänföra till den ena eller den andra kategorien av partiell arbetsförhet. Departementschefen anser i likhet med kommittén, att råd och anvisningar, såväl generella som för särskilda fall, skola kunna inhämtas hos ett centralt organ.

Kommittén har framhållit, att det rådgivande organet bör ha sådan sammansättning att, förutom rent medicinska synpunkter, även de intressen bliva företrädda, som staten har å ena sidan såsom arbetsgivare och å andra sidan såsom huvudman för socialvården. Departementschefen framhåller, att, även om i och för sig goda skäl tala för att det rådgivande organet sammansättes så att jämväl verksintressena bliva vederbörligen beaktade, det å andra sidan synes föga tilltalande att för denna uppgift inrätta ett särskilt organ. Med ett definitivt ställningstagande till frågan anses emellertid lämpligen böra anstå intill dess på grundval av kommitténs slutbetänkande ställning toges till däri berörda organisationsfrågor. I avbidan därå anser departementschefen sig icke böra ifrågasätta annan ändring i medicinalstyrelsens nuvarande rådgivande funktion än att medicinalstyrelsen vid avgivande av utlåtande samråder med arbetsmarknadsstyrelsen.

I sitt betänkande har kommittén föreslagit vissa ändringar i gällande, av medicinalstyrelsen fastställda formulär till läkarintyg för vinnande av anställning i statens tjänst. Departementschefen har i denna fråga uttalat, att det synes önskvärt, att ett enhetligt formulär till läkarintyg för vinnande av anställning i allmän tjänst utarbetas. Medicinalstyrelsen föreslås skola erhålla i uppdrag att i samråd med statens avtalsnämnd, svenska stadsförbundet och svenska landstingsförbundet utarbeta förslag till dylikt formulär; sedan det allmänna intygsformuläret fastställts, föreslås detsamma med erforderliga kompletteringar skola läggas till grund för sådana speciella läkarintyg, som erfordras för vinnande av anställning inom en del särskilda förvaltningsområden.

Vid utarbetandet av sina förslag rörande anställningsform m. m. för partiellt arbetsföra har kommittén fördelat dessa på särskilda grupper, allt-

efter deras arbetsförmåga och utsikten till förändring i ena eller andra riktningen av vederbörandes tjänsteduglighet. Vad kommittén härutinnan föreslagit anser departementschefen i stort sett godtagbart. Svårighet beräknas i vissa fall kunna uppkomma vid klassificeringen. En sådan är emellertid under alla förhållanden erforderlig, därest anställande av partiellt arbetsföra skall kunna väntas komma till stånd i ökad omfattning.

Kommitténs förslag rörande de särskilda anställningsformernas tillämpning för olika kategorier av partiellt arbetsföra har utarbetats efter samråd med deltidstjänstutredningen och representanter för 1945 års lönekommitté. Lönekommittén har å sin sida vid utformningen av förslaget till statens allmänna avlöningsreglemente beaktat vad vid detta samråd förekommit, och statens allmänna avlöningsreglemente, vilket bygger på lönekommitténs förslag, har därför erhållit en sådan utformning, att de förslag kommittén för partiellt arbetsföra framlagt i sitt betänkande i allt väsentligt redan äro författningsmässigt sett genomförda. Dessa förslag påkalla alltså i stort sett icke något ställningstagande i detta sammanhang. Emellertid har kommittén för partiellt arbetsföra beträffande dem, som enligt kommitténs förslag hänföras till kategori I b (normal prestationsförmåga — oviss prognos) och som enligt redan utfärdade anvisningar till statsmyndigheterna böra erhålla anställning som extra tjänstemän, föreslagit, att hälsotillståndet skall omprövas vid de tillfällen, då lönegrads- eller löneklassuppflyttning ifrågakommer, samt att vederbörandes definitiva anställningsform skall bestämmas senast efter $7\frac{1}{2}$ års anställning. Departementschefen anser sig icke — ehuru han väl kan förstå de synpunkter, som föranlett kommittén att framlägga ett preciserat förslag i fråga om tidpunkterna för förnyad undersökning — nu beredd att tillstyrka dess genomförande. Departementschefen framhåller därvid dels att vid tillämpning av reglerad befordringsgång tidpunkterna för lönegrads- och löneklassuppflyttning ej alltid sammanfalla, varför man vid tillämpning av kommitténs förslag skulle komma till ett förhållandevis stort antal omprövningstillfällen, dels ock att anledning kan finnas att oberoende av formella regler tillämpa olika tidsfrister för omprövningen, alltefter vederbörandes sjukdomstillstånd. För egen del vill departementschefen förordas, att myndigheten i samråd med verksläkaren bestämmer den tid, efter vilken ny undersökning skall komma till stånd. Om särskilda skäl icke giva anledning till annat, anses omprövning lämpligen böra ske med treårsintervaller. Vad angår valet av den tidpunkt, då definitiv ställning senast bör tagas till vederbörandes framtida anställningsförhållanden, förordas icke nu något fixt tidsschema. I varje fall synes det lämpligt, att någon tids erfarenhet av de förutsatta anordningarna avvaktas, innan en dylik detaljreglering överväges.

Beträffande frågan huruvida en ordinarie eller extra ordinarie tjänst bör kunna vakantsättas för att bereda anställning åt sådan partiellt arbetsför, vilken, såvitt vid tidpunkten för tjänstetillsättningen kan bedömas, ej bör erhålla pensionsrätt, har kommittén föreslagit att vakantsättning skall

kunna ske, men mot förslaget ha invändningar riktats i en del remissyttranden. Departementschefen framhåller, att den diskuterade situationen i allmänhet endast torde uppkomma i sådana fall, då ordinarie eller extra ordinarie tjänst avses skola tillsättas men den för tjänsten i och för sig mest meriterade är en sådan partiellt arbetsför, som på grund av oviss prognos då icke anses böra erhålla pensionsberättigande anställning. Frågan gäller, huruvida den omständigheten att ordinarie och vissa extra ordinarie tjänster upptagits på personalförteckning skall anses innebära en viljeförklaring från statsmakternas sida om att tjänsten även i en dylik situation skall tillsättas — varvid den partiellt arbetsföre ej skulle ifrågakomma — eller om i stället tjänsten bör hållas vakant och den partiellt arbetsföre anställas som extra tjänsteman. Departementschefen förordar, att det senare alternativet väljes. I propositionen 1948: 225 (s. 35) har visserligen, framhåller departementschefen, uttalats att, om i en av riksdagen fastställd personalförteckning upptagas vissa tjänster, riksdagsbeslutet i allmänhet synes få tilläggas innebörden, att dessa tjänster skola inrättas och ej utan särskilda skäl hållas vakanta. Det allmänna intresse staten har av att den partiella arbetskraften tillvaratages anses — särskilt då i det här avsedda fallet är fråga om sådan partiellt arbetsför, som är i stånd att fullgöra normal arbetsprestation — tillräckligt motivera, att ett avsteg från den uppgjorda personalplanen tillfälligt göres. Det framhålles, att innebörden härav endast är, att anställandet av den dugligaste arbetskraften betraktas som det primära och anställningsformen såsom sekundär i stället för tvärtom.

Kommittén har föreslagit att partiellt arbetsför, som erhåller pensionsberättigande anställning, skall medgivas att såsom tjänstår för pension tillgodoräkna tid för tidigare anställning i statens tjänst allenast med avdrag för aspiranttid. Detta förslag har endast givit departementschefen anledning uttala, att frågan, i vad mån tillgodoräkning av icke pensionsberättigande anställningstid må ske, enligt gällande bestämmelser ankommer på Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall och att något avsteg från denna ordning icke synes böra göras för de partiellt arbetsföras vidkommande.

Departementschefen har vidare uttalat, att därest staten beträffande anställande av partiellt arbetsföra såsom statstjänstemän tillämpar riktlinjer av i huvudsak den innebörd, som i det föregående angivits, detta synes böra medföra inverkan på behandlingen av motsvarande frågor beträffande statlig arbetarpersonal.

Det förutsättes vidare, att även kommunerna visa sig beredvilliga att vidtaga åtgärder i syfte att underlätta anställande av partiellt arbetsföra i sin tjänst, varvid de anordningar, som bliva tillämpliga för statens anställningshavare, i huvudsak anses kunna tjäna som förebild.

Under förevarande rubrik behandlade frågor äro icke i och för sig av sådan beskaffenhet, att något särskilt beslut från riksdagens sida i dem påkallas.

Utskottet har i detta sammanhang till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Emil Petersson* (I: 280) och den andra inom andra kammaren av herr *Nihlfors* och fröken *Vinge* (II: 348). Motionärerna ha funnit det vara en brist om de partiellt arbetsföra skulle komma att stå utanför handläggningen inom medicinalstyrelsen av de för dem så viktiga frågorna. Intill dess slutlig ställning tagits till organisationsproblemen på detta område, synes enligt motionärerna den ordningen kunna genomföras, att även en representant för de partiellt arbetsföras organisationer kallas till medicinalstyrelsen för samråd i ärenden av här ifrågakommande slag. Icke minst skulle detta ha stor psykologisk betydelse och utgöra ett bevis för den vikt staten fäster vid de partiellt arbetsföras egen medverkan till lösande av sina problem. Motionärerna ha hemställt, att riksdagen måtte beakta vad i motionerna anförts vid afgivande av sitt yttrande rörande nu förevarande del av propositionen.

Förande över stat av vissa pensionsberättigande statliga tjänster.

Departementschefen förordar, att anordningen med förande över stat erhåller tillämpning även i fråga om en ordinarie byråchefstjänst hos riksåklagarämbetet, som tillsättes medelst förordnande tills vidare. Systemet med förande över stat av pensionsberättigande tjänst, vars innehavare erhållit ordinarie tjänst, vilken tillsättes medelst förordnande tills vidare och ej är förenad med pensionsrätt, avser att undanröja de olägenheter, som skulle följa av att den pensionsberättigande tjänsten icke kunde återbesättas i vanlig ordning. Riksdagen har vid olika tillfällen bemyndigat Kungl. Maj:t att tillämpa ifrågavarande anordning inom skilda förvaltningsområden. Beträffande ett fåtal här avsedda förordnandetjänster kan dock anordningen — i avsaknad av riksdagens bemyndigande — icke komma i tillämpning. De skäl, som motiverat anordningens tillskapande, hänföra sig emellertid icke i och för sig till vissa bestämda förvaltningsområden utan grunda sig på det förhållandet, att medelst förordnande tills vidare tillsatta ordinarie stats-tjänster — med ett undantag — icke äro pensionsberättigande. Departementschefen förordar därför, att de till vissa förvaltningsområden anknutna bemyndigandena att föra pensionsberättigande tjänster över stat, vilka riksdagen vid olika tillfällen lämnat Kungl. Maj:t, ersättas av ett generellt bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela beslut eller bestämmelser om förande över stat av pensionsberättigande statlig tjänst, vars innehavare erhållit annan, medelst förordnande tills vidare tillsatt ordinarie statlig tjänst, som icke är förenad med pensionsrätt. Ett dylikt generellt bemyndigande skulle enligt departementschefen innebära endast en obetydlig utvidgning av de befogenheter, som riksdagen redan tidigare tillerkänt Kungl. Maj:t i förevarande avseende. Någon ändring i fråga om regleringen av de olika spörsmål, som sammanhånga med förande över stat av pensionsberättigande tjänst, ifrågasättes icke.

Departementschefen erinrar i detta sammanhang om att även lärartjänst,

vars innehavare erhållit medelst förordnande för viss tid tillsatt rektors-tjänst — vilken sistnämnda tjänst är förenad med pensionsrätt — kan av Kungl. Maj:t föras över stat. Härutinnan avses ingen ändring skola ske i detta sammanhang.

Vikariatslöneförordnande å befattning såsom rektor vid högre kommunal skola.

För närvarande torde vikariatslöneförordnande å rektorsbefattning vid högre kommunal skola icke kunna meddelas med hänsyn till att sådan befattning icke är att betrakta såsom särskild tjänst. Uppenbarligen kunna enligt departementschefen vissa skäl anföras för att rektorsbefattningarna vid dessa skolor — liksom också vid de statsunderstödda privatläroverken — på motsvarande sätt som vid de statliga läroverken i organisatoriskt och lönetekniskt hänseende konstrueras såsom särskilda tjänster. Definitiv ställning till frågan om en ändring härvidlag synes dock böra tagas först i samband med att föreliggande förslag angående löneroglering för lärarna vid de statsunderstödda privatläroverken m. m. blir föremål för statsmakternas prövning. I avbidan härpå förordas att genom bestämmelser, utfärdade vid sidan av statens allmänna avlöningsreglemente, möjlighet skapas att meddela vikariatslöneförordnande å rektorsbefattning vid högre kommunal skola. Sådant förordnande föreslås skola få meddelas under samma förutsättningar, som enligt nyssnämnda reglemente gälla i fråga om vikariatslöneförordnanden i allmänhet, samt medföra, att den förordnade erhåller samma avlöningsförmåner som om han vore innehavare av den rektorsbefattning, förordnandet avser. Riksdagens bemyndigande att utfärda bestämmelser av den innebörd, som här angivits, har ansetts böra inhämtas.

Beräkning av semesterersättning för innehavare av beställning med lönegradsbeteckningen Mha.

Innehavare av beställning i lönegraden Mha 1 eller 2 — det s. k. blandavlönade manskapet vid försvaret — äger förutom lön åtnjuta vissa naturaförmåner (vilka dock kunna utbytas mot kontant ersättning). Semesterersättning för dylik beställningshavare skall emellertid enligt statens allmänna avlöningsreglemente beräknas uteslutande med utgångspunkt från lönen. Departementschefen anser det mindre tillfredsställande, att vid bestämmandet av semesterersättning för det s. k. blandavlönade manskapet sålunda helt bortses från naturaförmånerna, samt förordar därför, att bestämmelse meddelas av innebörd att semesterersättning, såvitt angår innehavare av beställning i lönegraden Mha 1 eller 2, skall beräknas så, att den motsvarar lönen ökad med det belopp, vartill de ifrågavarande personal tillkommande förmånerna av fri förplägnad och fri beklädnad enligt gällande föreskrifter skola värderas. Bemyndigande har ansetts böra inhämtas av riksdagen att i 30 § statens allmänna avlöningsreglemente intaga berörda bestämmelse, vilken föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1949.

Sjötillägget till personal vid försvaret under tjänstgöring å ubåt försedd med s. k. snorkelanläggning.

På grundval av ett av 1945 års lönekommitté framlagt förslag genomfördes den 1 juli 1948 en omreglering av de sjötillägg, som under sjötjänstgöring utgå till personal vid försvaret. Vid regleringen lämnades emellertid åsido vissa lönetillägg, vilka enligt av Kungl. Maj:t provisoriskt meddelade beslut i form av gratifikationer (s. k. snorkeltillägg) utginge till personal, som under vissa försök med ubåt, försedd med s. k. snorkelanläggning, tjänstgjorde ombord.

För personal vid försvaret, som enligt eljest gällande bestämmelser är berättigad till sjötillägg, föreslås nu tillägget skola förhöjas med 5 kronor för varje dygn, varunder tjänstgöring fullgjorts ombord å ubåt, utrustad med s. k. snorkelanläggning, och varunder ubåten med användande av snorkeln under någon tid befunnit sig i undervattensläge. Kostnaderna för ifrågavarande förhöjning av sjötillägget föreslås skola bestridas från vederbörligt avlöningsanslag. Den sålunda förordade slutgiltiga regleringen av här omhandlade ersättningsfråga — vilken skulle träda i tillämpning den 1 juli 1949 — påkallar visst tillägg till bestämmelserna i 35 § 2 mom. statens allmänna avlöningsregemente. Riksdagens bemyndigande att vidtaga dylik komplettering av nämnda bestämmelser har ansetts bör inhämtas. Med hänsyn till stadgandet i 18 § 1 mom. kungörelsen om värnpliktsavlönning kommer ifrågavarande tillägg till bestämmelserna i statens allmänna avlöningsregemente att medföra, att det förhöjda sjötillägget kommer att utgå även till värnpliktiga.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Isaksson* (I: 281) och den andra inom andra kammaren av herr *Dickson* (II: 349), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att förhöjning av sjötillägget skall utgå för personal tjänstgörande å ubåt utrustad med s. k. snorkelanläggning med 5 kronor per man och dag under samma tid som sjötillägg utgår.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen II: 349.

Ökning av det högsta antal revir vid domänverket som må hänföras till lönegrupp III.

Departementschefen förordar — under framhållande att Laxå revir synes vara av den svårskötthetsgrad, att det bör hänföras till lönegrupp III — att riksdagens medgivande utverkas till att det högsta antal revir, som må tillhöra lönegrupp III, ökas från 11 till 12. Denna utökning föreslås få ske från och med den 1 juli 1949.

Ändrade grunder för bestämmande av ersättning till viss personal som bestrider beredskapstjänst, m. m.

I propositionen 1948: 225 förordades genomförandet av ett av vattenfallsstyrelsen framlagt, av statstjänarkartellen biträtt förslag om särskild beredskapsersättning för viss personal vid statens vattenfallsverk. Sedan riksdagen bifallit propositionen på ifrågavarande punkt (statsutsk. utl nr 165; r. skr. nr 351), utfärdades bestämmelser i ämnet, vilka trädde i kraft den 1 juli 1948. Enligt dessa bestämmelser må beredskapsersättning tillkomma följande personal vid vattenfallsverket, nämligen a) tjänsteman, som bestrider beredskapstjänst vid kraftverks understation, b) tjänsteman, som bestrider göromål såsom vakthavande driftledare vid driftkontor, c) tjänsteman, tjänstgörande såsom vakthavande vid kraftverks distrikts- eller linjekontor, d) tjänsteman, som bestrider beredskapstjänst under veckohelger och övriga helger vid primärstation (kraftstation), och e) tjänsteman tillhörande reparationspersonalen vid Trollhätte kanalverk, vilken bestrider beredskapstjänst. Ersättningen utgår enligt vattenfallsstyrelsens bestämmande med högst 45 kronor för vecka, då tjänstgöringen fullgöres i hemmet eller då den fullgöres på tjänstestället under sådana förhållanden, att nattvila beredes och tjänstgöringstraktamente utgår, samt med högst 55 kronor för vecka, då tjänstgöringen fullgöres på tjänstestället och nattvila beredes samt tjänstgöringstraktamente ej utgår.

I samma proposition anmälde vidare Kungl. Maj:t, att Svenska järnvägsmannaförbundet hemställt, att särskild ersättning åt de tjänstemän vid statens järnvägar, som fullgjorde beredskapstjänst liknande den, som förekomme vid statens vattenfallsverks primär- och understationer, måtte fastställas i samband med det beslut, som kunde föranledas av vattenfallsstyrelsens framställning i ämnet. I propositionen uttalades, att frågan om ersättning vid statens järnvägar för beredskapstjänst syntes vara i behov av närmare övervägande och icke för det dåvarande kunna upptagas till definitiv prövning. Det syntes närmast ankomma på järnvägsstyrelsen att framlägga ett mera preciserat förslag i ämnet. För den händelse vad som ansåges böra gälla vid statens järnvägar komme att i huvudsak överensstämma med vad i motsvarande hänseende skulle gälla vid statens vattenfallsverk, syntes emellertid Kungl. Maj:t böra äga provisoriskt meddela bestämmelser i ämnet i avbidan på att frågan underställdes riksdagens prövning.

Propositionen föranledde i nu berörda del icke annat uttalande från riksdagens sida än att vad i propositionen anförts angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela provisoriska bestämmelser om beredskapsersättning vid statens järnvägar borde gälla jämväl andra verk, där motsvarande förhållanden föreläge.

I skrivelse den 9 december 1948 har *vattenfallsverkens personalförbund* — under förmälan att vattenfallsstyrelsen utfärdat provisoriska bestämmelser rörande beloppet av beredskapsersättningen för vattenfallsverkets

personal samt att ersättningen därvid differentierats dels efter beredskaps-tjänstens art och dels efter dess frekvens — gjort framställning i syfte att differentiering av ersättningsbeloppen efter beredskapstjänstens frekvens icke måtte ske.

Vattenfallsstyrelsen har i yttrande häröver förklarat sig icke ha något att erinra mot att beredskapsersättning finge utgå utan hänsyn till beredskapens frekvens, därest styrelsen erhöle bemyndigande att utfärda bestämmelser i denna riktning. Beträffande den förut berörda bestämmelse, enligt vilken beredskapsersättning må tillkomma tjänsteman, som bestrider beredskaps-tjänst under veckohelger och övriga helger vid primärstation (kraftstation), har styrelsen föreslagit, att bestämmelsen icke måtte begränsas till att avse endast veckohelger och andra helger, enär här avsedd beredskap i vissa fall utsträckts till att omfatta även övriga delar av veckan.

I skrivelse den 28 december 1948 har *järnvägsstyrelsen* föreslagit, att för statens järnvägars vidkommande bestämmelser meddelades av innebörd, att beredskapsersättning finge utgå till driftcentralföreståndare och dennes närmaste man, som alternerande bestrida beredskapstjänst såsom vakthavande driftledare vid omformarstation eller transformatorstation för elektrisk tågdrift och inom dess matnings- och underhållsområde. I fråga om ersättningens belopp har styrelsen förordat, att motsvarande föreskrifter meddelades som de vilka gällde för personalen vid statens vattenfallsverk.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Vad först beträffar vattenfallsverkens personalförbunds framställning om slopande av beredskapsersättningens gradering efter beredskapsfrekvensen, har tidigare påpekats, att statsutskottet vid 1948 års riksdag uttalade, att utskottet i fråga om den föreslagna beredskapsersättningen vid statens vattenfallsverk förutsatte, att de högsta beloppen endast skulle utgå vid hög beredskap, som vore ofta återkommande (exempelvis varannan vecka), samt att ersättningen i andra fall borde minskas med beaktande av vilken grad beredskapen hade och hur ofta den återkomme. Vattenfallsstyrelsen synes ha tolkat utskottets berörda uttalande så, att de högsta ersättningsbeloppen endast borde få utgå vid beredskap, som återkomme i genomsnitt minst varannan vecka. Emellertid kan ifrågasättas, huruvida icke utskottets uttalande bör fattas så, att utskottet velat skilja mellan å ena sidan sådana fall, i vilka fortlöpande beredskapstjänst vore anordnad och vissa tjänstemän — med mer eller mindre långa mellanrum — regelmässigt ålades att bestrida denna tjänst, och å andra sidan sådana fall, i vilka en tjänsteman rent tillfälligt beordrades till beredskapstjänst, samt att utskottet ansett de högsta ersättningsbeloppen böra ifrågakomma endast i förstnämnda fall. Vattenfallsverkens personalförbund avser emellertid med sin framställning, att beredskapsersättningens gradering efter beredskapsfrekvens skall helt slopas. Härför fordras otvivelaktigt riksdagens medgivande. För egen del har jag funnit det tveksamt, huruvida tillräckliga skäl kunna anses föreligga för att graderingen fullständigt avskaffas. Med hänsyn till vad personalförbundet och myndigheterna anfört vill jag dock icke motsätta mig att så sker. I likhet med lönenämnden anser jag billighetsskäl tala för att den ändring av graderingen för beredskapsersättningens beräknande, som ett slopande av graderingen efter beredskapsfrekvens innebär, tillämpas retroaktivt från och med den 1 juli 1948.

Vattenfallsstyrelsens förslag till ändring av nuvarande bestämmelse om beredskapsersättning till tjänsteman, som bestrider beredskapstjänst vid primärstation (kraftstation), har icke givit mig anledning till erinran.

Beträffande de tjänstemän vid statens järnvägar, till vilka beredskapsersättning enligt järnvägsstyrelsens förslag må kunna utgå, synas samma förhållanden föreligga som i fråga om de tjänstemän vid vattenfallsverket, vilka åtnjuta sådan ersättning. Jag har därför intet att erinra mot det av järnvägsstyrelsen framlagda förslaget till bestämmelser om beredskapsersättning. Då de skäl som anförts mot beredskapsersättningens gradering efter beredskapsfrekvens för vattenfallsverkets personal torde äga motsvarande giltighet för den i järnvägsstyrelsens framställning avsedda personalen, förordar jag, att någon gradering efter beredskapsfrekvens icke heller sker för sistnämnda personal. Beredskapsersättning i enlighet med järnvägsstyrelsens förslag synes, såsom styrelsen framhållit, böra utgå retroaktivt från och med den 1 juli 1948.

Fråga kan naturligen uppkomma om införande av beredskapsersättning vid andra verk än vattenfallsverket och statens järnvägar. Jag förutsätter att det bemyndigande, som 1948 års riksdag lämnat Kungl. Maj:t att meddela provisoriska bestämmelser om sådan ersättning, skall äga fortsatt giltighet.

Viss ändring av bestämmelserna angående begravningshjälp.

Genom beslut av 1948 års riksdag har den begravningshjälp, som utgår jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete och militärsättningsförordningen, från och med den 1 januari 1949 höjts till 500 kronor. Med hänsyn härtill synes enligt departementschefen jämväl den enligt statens allmänna avlöningsreglemente och avlöningsreglementet för folkskolan utgående fasta begravningshjälpen, 400 kronor, böra höjas till förstnämnda belopp. I detta sammanhang erinrar departementschefen, att den enligt avlöningsreglementena utgående begravningshjälpen skall avräknas å den begravningshjälp, vartill dödsboet efter avliden tjänsteman må vara berättigat enligt olycksfallsförsäkringslagen eller militärsättningsförordningen. Härav följer, att därest beloppet av förstnämnda förmån bibehålles oförändrat, begravningshjälp i vissa fall måste utgivas dels av vederbörande avlöningsutbetalande myndighet och dels av riksförsäkringsanstalten. En sådan ordning anses mindre tillfredsställande.

På grund av det anförda förordas, att den enligt förut omförmälda avlöningsreglementen utgående fasta begravningshjälpen höjes till 500 kronor, såvitt fråga är om dödsfall, som inträffat efter utgången av år 1948. Riksdagens bemyndigande har ansetts böra utverkas att vidtaga härav påkallad ändring i 49 § 1 mom. statens allmänna avlöningsreglemente och 35 § avlöningsreglementet för folkskolan.

Departementschefen har slutligen erinrat om att 1948 års riksdag (prop. 225; r. skr. 351) bemyndigat Kungl. Maj:t att, därest värnpliktiga med stöd av 28 § värnpliktlagen skulle inkallas till militärtjänstgöring, innan nytt krigsavlöningsreglemente utfärdats, besluta om de ändringar i gällande krigs-

avlöningsreglemente, som påkallas av den nya löneregleringen för statens tjänstemän, eller utfärda provisoriskt krigsavlöningsreglemente. De inom försvarsdepartementet tillkallade utredningsmän, åt vilka uppdragits att verkställa översyn av krigsavlöningsbestämmelserna, förväntas senare under våren 1949 komma att avlämna förslag till nytt krigsavlöningsreglemente. Då frågan icke beräknas kunna underställas innevarande års riksdag under dess vårsession, synes enligt departementschefen ifrågavarande betydande, som icke är tidsbegränsat, alltjämt böra gälla.

Utskottet.

Vad beträffar de partiellt arbetsföras anställning i statens tjänst m. m. kan utskottet i allt väsentligt instämma i de allmänna synpunkter och förslag, som framlagts av departementschefen. I likhet med departementschefen anser utskottet även, att ett organ bör finnas, till vilket myndigheterna och jämväl verksläkarna ha möjlighet att vända sig för att erhålla råd och upplysningar i frågor rörande partiellt arbetsföra. Något särskilt organ torde emellertid icke behöva inrättas för ifrågavarande ändamål. Enligt utskottets mening synes den av departementschefen föreslagna anordningen i nämnda hänseende ändamålsenlig och bör få äga bestånd. Det bör sålunda ankomma på medicinalstyrelsen att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen fullgöra ifrågavarande uppgifter.

Det i motionerna I: 280 och II: 348 framlagda förslaget, att en representant för de partiellt arbetsföras organisationer skulle kallas till medicinalstyrelsen för samråd i ärenden av här ifrågavarande slag, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka, då de partiellt arbetsföra därigenom skulle beredas en viss särställning framför andra arbetstagare.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande förande över stat av vissa pensionsberättigande tjänster, vikariatslöneförordnande å befattning såsom rektor vid högre kommunal skola och beräkning av semesterersättning för innehavare av beställning med lönegradsbeteckningen Mha ha icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet har jämväl funnit sig böra tillstyrka förslagen om ökning av det högsta antal revir vid domänverket, som må hänföras till lönegrupp III, och om ändrade grunder för bestämmande av ersättning till viss personal, som bestrider beredskapstjänst, m. m.

Ej heller Kungl. Maj:ts förslag i fråga om sjö tillägget till personal vid försvaret under tjänstgöring å ubåt försedd med s. k. snorkelanläggning har givit utskottet anledning till erinran. Utskottet finner sålunda skäl icke föreligga för tillstyrkande av i motionerna I: 281 och II: 349 framställt yrkande om utökad rätt till ersättning av ifrågavarande slag.

Med hänsyn till vad i propositionen anförts har utskottet slutligen funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om viss ändring av bestämmelserna angående begravningshjälp.

Vad beträffar Kungl. Maj:ts under punkten 9:o i propositionen framlagda förslag angående omreglering av vissa avlöningsförmåner å indragnings- eller disponibilitetsstat kommer utskottet att framdeles avgiva utlåtande.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

I. avslå i motionerna I: 281 och II: 349 framlagt förslag, att förhöjning av sjötillägget skall utgå för personal tjänstgörande å ubåt utrustad med s. k. snorkelanläggning med 5 kronor per man och dag under samma tid som sjötillägg utgår;

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 11 mars 1949 förordats

a) vidtaga ändringar i de i statens allmänna avlöningsreglemente meddelade bestämmelserna rörande semesterersättning, sjötillägg och begravningshjälp;

b) vidtaga ändringar i de i avlöningsreglementet för folkskolan meddelade bestämmelserna rörande begravningshjälp;

c) meddela beslut eller bestämmelser rörande förande över stat av pensionsberättigande statlig tjänst, vilken förenas med ordinarie, medelst förordnande tills vidare tillsatt och ej pensionsberättigande statlig tjänst, vikariatslöneförordnande å rektorsbefattning vid högre kommunal skola samt

beredskapsersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

III. besluta, att det högsta antal revir vid domänverket, som må hänföras till lönegrupp III, skall utgöra 12;

IV. besluta, att motionerna I: 280 och II: 348 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 maj 1949.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Mannerskantz, Iwar Anderson, Johan Eric Ericson, Sundelin, Rosenberg, Hesselbom, Gustav Emil Andersson, Andrée och Ivar Persson; samt

från andra kammaren: herrar Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla, Rubbestad, Lindholm, Pettersson i Dahl, Hoppe, Petterson i Degerfors, fröken Elmén, herrar Severin, Birke, Widén och Henriksson.

Reservation

av herrar *Johan Bernhard Johansson, Mannerskantz, Gustav Emil Andersson, Ivar Persson, Rubbestad, Pettersson* i Dahl och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts förslag om ändring av bestämmelserna angående begravningshjälp och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 12, som börjar med orden »Med hänsyn» och slutar med orden »angående begravningshjälp», bort hava följande lydelse:

»Vad däremot angår frågan om ändring av bestämmelserna angående begravningshjälp, anser sig utskottet icke kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag. Vid den lönereglering, som beslöts för statstjänstemännen vid 1947 års riksdag, fastställdes begravningshjälpen till 400 kronor. Enligt utskottets mening innebär den föreslagna höjningen av begravningshjälpen från 400 kronor till 500 kronor ett avsteg från eljest tillämpade principer för stabilisering av lönenivån, vilket skulle kunna medföra betänkliga konsekvenser i fråga om andra löntagargrupper. Med hänsyn härtill anser utskottet, att med ifrågavarande höjning bör tills vidare anstå.»

dels ock utskottets hemställan under II. bort hava följande lydelse:

»II. bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 11 mars 1949 förordats

a) vidtaga ändringar i de i statens allmänna avlöningsreglemente meddelade bestämmelserna rörande semesterersättning och sjötillägg;

b) meddela beslut eller bestämmelser rörande förande över stat av pensionsberättigande statlig tjänst, vilken förenas med ordinarie, medelst förordnande tills vidare tillsatt och ej pensionsberättigande statlig tjänst, vikariatslöneförordnande å rektorsbefattning vid högre kommunal skola samt

beredskapsersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk.»